

GOSPODARSKI MARKETING
I MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PROSTORNOG UREĐENJA

PRIMJENA EKONOMSKIH
INSTRUMENATA
U ZAŠTITI OKOLIŠA
U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAGREB, 2000.

Mirjana Papafava

PRIMJENA EKONOMSKIH
INSTRUMENATA U ZAŠTITI
OKOLIŠA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Zagreb, srpanj 2000.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

UDK 336.2(497.5):504
504.06(497.5) (094)

PAPAFAVA, Mirjana

Primjena ekonomskih instrumenata u
zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj /
Mirjana Papafava. – Zagreb : Gospodarski
marketing : Ministarstvo zaštite okoliša i
prostornog uređenja, 2000.

Bibliografske bilješke uz tekst.

ISBN 953-6870-00-2 (Gospodarski marketing)

400721031

ISBN 953-6870-00-2

Sadržaj

	<i>strana</i>
PREDGOVOR	7
UVODNA RAZMATRANJA	9
1. DRUŠTVENO I EKONOMSKO OKRUŽENJE OD UTJECAJA NA ZAŠTITU OKOLIŠA	13
2. EKONOMSKI INSTRUMENTI U POLITICI ZAŠTITE OKOLIŠA	16
3. PRIMJENA EKONOMSKIH INSTRUMENATA U POJEDINIM PODRUČJIMA	23
3.1. Zrak i buka	23
3.1.1. Naknade/porezi na onečišćenje zraka	24
3.1.2. Novčane kazne za nepridržavanje odredaba o emisijama onečišćujućih tvari u zrak	25
3.1.3. Novčane kazne za nepridržavanje odredaba o dopuštenim razinama buke	26
3.1.4. Ostali instrumenti	27
3.1.4.1. Poseban porez na duhanske preradevine	27
3.1.4.2. Novčane kazne za nepridržavanje standarda kakvoće tekućih naftnih goriva	28
3.2. Promet	28
3.2.1. Cijena benzina i razlike u posebnom porezu na olovni i bezolovni benzin	28
3.2.2. Ostali posebni porezi	30
3.2.3. Cestarina za uporabu autoceste	31
3.2.4. Naknade/porezi na buku u zračnom prometu	31
3.2.5. Ostali ekonomski instrumenti	32
3.3. Vode	32
3.3.1. Cijena vode	33
3.3.2. Naknada za korištenje voda	36
3.3.3. Naknada za zaštitu voda	37
3.3.4. Vodni doprinos	39
3.3.5. Novčane kazne za nepridržavanje odredaba o zaštiti voda	40
3.3.6. Naknada za vađenje pijeska i šljunka	41
3.4. Otpad	41
3.4.1. Cijene komunalnih usluga skupljanja i odvoza te odlaganja komunalnog otpada	42

3.4.2.	Naknade vezane uz otpad	44
3.4.3.	Novčane kazne za nepridržavanje propisa o postupanju s otpadom	45
3.4.4.	Naknade/porezi na proizvode	47
3.4.5.	Ambalažni otpad	47
3.4.6.	Sustav pologa i povrata sredstava	49
3.5.	Tlo, šume, poljoprivredno zemljište	49
3.5.1.	Naknade/porezi na gnojiva, pesticide, i slično	49
3.5.2.	Naknada za promjenu namjene poljoprivrednoga zemljišta	50
3.5.3.	Naknade u šumarstvu	51
3.5.4.	Šumski doprinos	54
3.5.5.	Naknade u rudarstvu	54
3.5.6.	Ostali odabrani ekonomski instrumenti (naknade)	55
3.6.	Biološka raznolikost i priroda	56
3.6.1.	Novčane kazne za nepridržavanje odredaba o zaštiti prirode	56
3.6.2.	Ostali ekonomski instrumenti vezani uz zaštitu prirode i biološku raznolikost	58
4.	OSTALI ODABRANI EKONOMSKI INSTRUMENTI	58
4.1.	Komunalna naknada	58
4.2.	Koncesijske naknade	59
4.3.	Odabrane upravne pristojbe	60
4.4.	Porez na dodanu vrijednost	61
4.5.	Carinske povlastice	62
5.	SAŽETAK	63
6.	PRILOG	73
7.	BILJEŠKE	78

PREDGOVOR

Na trećoj Europskoj konferenciji ministara zaštite okoliša nazvanoj "Okoliš za Europu", koja je održana 1995. u Sofiji, u Bugarskoj, utemeljena je Sofijska inicijativa za ekonomske instrumente (*SIEI*). *SIEI* ima zadaću utvrditi stanje u primjeni ekonomskih instrumenata u zaštiti okoliša u zemljama Srednje i Istočne Europe (*SIE*) i u odnedavno nezavisnim državama bivšeg SSSR-a (*OND*). Također, cilj je podržati širu primjenu i učinkovitost primjene ekonomskih instrumenata te preporučiti sudionicima *SIEI*, zemljama s gospodarstvom u tranziciji, najprimjerenije ekonomske instrumente za politiku zaštite okoliša uvažavajući osobitosti svake države ponaosob.

Te se zadaće ostvaruju:

- razmjenom iskustava, podataka i informacija o ekonomskim instrumentima u politici zaštite okoliša između zemalja *SIE* i *OND*-a,
- poticanjem mjera koje vode čvršćem integriranju politike zaštite okoliša i ekonomske politike,
- podizanjem svijesti o mogućnostima i koristi koje nudi reforma državnog proračuna ("zelena reforma").

Na četvrtoj Europskoj konferenciji ministara zaštite okoliša, "Okoliš za Europu", održanoj 1998. godine u Aarhusu, u Danskoj, europski ministri za okoliš pozdravili su i podržali dosadašnji rad u okviru *SIEI* i radni program za razdoblje od 1999. do 2001. godine te se opetovano obvezali na ispunjenje zadaća *SIEI*.

Sve veća pozornost koja se posljednjih godina pridaje ekonomskim instrumentima i širenju njihove primjene u zaštiti okoliša u zapadnoeuropskim i tranzicijskim zemljama proizlazi prije svega iz sposobnosti ekonomskih instrumenata da:

- stalno potiču promjenu ponašanja onečišćivača prema smanjenju onečišćavanja okoliša,
- pridonose prikupljanju financijskih sredstava za ulaganja u zaštitu okoliša,
- podržavaju načela održivog razvoja jer mijenjaju relativne cijene dobara i usluga koje mogu nepovoljno utjecati na okoliš, što vodi alokaciji dobara prema okolišu prihvatljivijoj proizvodnji i potrošnji.

Zastupljenost ekonomskih instrumenata u zaštiti okoliša, posebice u zaštiti zraka, postupanju s otpadom, zaštiti biljnih i životinjskih vrsta u Republici Hrvatskoj nije dovoljna. Ne postoje ni poticajni instrumenti u sustavu javnih prihoda za ulaganja u projekte i programe kojima se postižu postavljeni ciljevi u zaštiti okoliša, ne postoji ni fond zaštite okoliša, a koji djeluje u mnogim drugim državama i predstavlja glavni mehanizam prikupljanja i upravljanja namjenskim sredstvima za financiranje zaštite okoliša.

Nakladnik
Gospodarski marketing

Sunakladnik
Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja

Za nakladnika
Božidar Hižman

Tehnički urednik
Ranko Muhek

Lektor
Ruža Beljan

Naklada
1000 primjeraka

Tisak
Krtis, Zagreb